

виток теорії культурної антропології, на противагу застою, що панує зараз в теоретичній історичній рефлексії.

Список використаних джерел

1. Garza C.E. Studying the Natives on the Shop Floor // *Business Week*. – 1991. – 30 September. – P. 48 – 49.
2. Harris, M. *The Rise of Anthropological Theory*/ Harris, M. – N.Y.: Growell, 1968.

3. *History and Theory*. – December 2009. – Vol. 49, № 4. – Режим доступу: <http://www.historyandtheory.org/archives/archives10.html#dec09>

4. Steward J. *Theory of Culture Change: The Methodology of Multilinear evolution*. – Urbana (IL), 1955. – PP. 30-42.

5. Клакхон К. *Зеркало для человека. Введение в антропологию*. – СПб., 1998. – С. 222.

6. Приклади типових для американських університетів програм – Університет Північного Техасу. – Режим доступу: <http://anthropology.unt.edu/courseinfo-descriptions.php>

Надійшла до редколегії 23.01.13

В. Диденко, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

НОВЕЙШИЕ ТЕЧЕНИЯ КУЛЬТУРНОЙ АНТРОПОЛОГИИ США (КОНЕЦ XX – НАЧАЛО XXI В.)

В этой статье мы предлагаем краткий обзор новейших принципиальных подходов американской культурно-антропологической мысли и приводим некоторые ключевые идеи в каждом из подходов. Рассматриваем эволюцию исследовательских приоритетов и методологических особенностей в американской культурной антропологии с конца XX до начала XXI века.

Ключевые слова: США, культурная антропология, методология.

V. Didenko, post-graduate student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE NEWEST APPROACHES OF CULTURAL ANTHROPOLOGY IN THE USA (THE END OF THE 20TH – THE START OF THE 21ST CENTURIES)

In this article, we provide brief descriptions of the newest principal approaches of American cultural anthropological thought and introduce some of the key ideas in each approach. Review the developing research priorities and methods in cultural anthropology in the USA from the end of the 20th to the start of the 21st centuries.

Key words: USA, cultural anthropology, methodology.

УДК 94(477):930.253

П. Зінченко, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ФОНДИ ЦДІАК УКРАЇНИ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ЦАРСЬКИХ ЖАНДАРМІВ ЗА КОРДОНОМ

У статті аналізуються інформаційні можливості фондів ЦДІАК України щодо висвітлення діяльності жандармів за кордоном.

Ключові слова: Україна, Київ, історичний архів, діяльність жандармів.

Коли досліджується історія існування могутньої держави, а надто імперії, завжди заходить мова про репресивно-каральні структури, які підтримували існування даного утворення. Звісно, такі органи, в особі губернських жандармських управлінь і охоронних відділень, існували і в Російській імперії. Цій темі було присвячено певну кількість праць, приміром: В. Агафонова, П. Зайончковського, М. Щербака, О. Ярмиша [1; 3; 9; 10]. Водночас, недостатньо висвітленими залишаються питання про діяльність цих структур за межами Російської імперії. В першу чергу це пов'язано з відсутністю цілеспрямованого виокремлення цієї інформації в структурі архівних фондів.

Фонди ЦДІАК України, точніше фонди Київського Губернського Жандармського Управління (фонд 274) та Київського охоронного відділення (фонд 275), як виявилось, містять достатньо багато інформації, яка розкриває особливості діяльності жандармів Російської імперії в інших країнах. Особливу цінність мають звіти агентури та листування між різними відомствами Російської імперії та між російськими жандармами і репресивно-каральними органами чи правоохоронними органами інших країн.

В деяких документах згадується про осіб у Департаменті поліції, які відповідали за роботу з закордонною агентурою. Наприклад, документ від 15 серпня 1905 року повідомляє про відставку чиновника особливих доручень при Департаменті поліції по роботі з закордонною агентурою і призначення на його місце старшого помічника справо виробництва цього Департаменту Колезького Радника А. М. Гартинга. Є документи, в яких даються вказівки агентам, які нормували їх діяльність,

приміром: "Циркуляр Департаменту поліції від 27 липня 1910 року про порядок відправки за кордон секретних співробітників охоронних відділень по справах політичного розшуку" та "Циркуляр Департаменту поліції від 27 липня 1910 року про правила відрядження за кордон по справах служби секретних співробітників" [6; 8].

Великий пласт інформації – це агентурні дані про український і польський національні рухи. В першу чергу це інформація про з'їзди, заснування і діяльність окремих організацій (приміром, "Молодої України"). Також у фондах міститься документація (відозви, постанови, листівки) різних суспільно-політичних та громадських груп, що потрапляли до рук жандармів. Особливу увагу привертає інформація агентів про події в Галичині, а саме – формування на початку XX ст. воєнізованих русинських дружин і переформування їх у Леґіон Січових Стрільців напередодні Першої Світової війни [2; 4; 5]. Агентами збиралися дані і про різні революційні партії (РСДРП, Бунд, есери та інші) та їх осередки за кордоном, матеріали про з'їзди, конференції, вишколи спеціалістів з різних справ, необхідних революції.

У фондах ЦДІАК України є інформація і про співпрацю з поліцією інших країн. Так, цілий комплекс документів стосується і переговорів, що велися жандармами з румунською охоронною поліцією. Тоді було досягнуто угоду про взаємний обмін інформацією про підозрілих осіб на території Румунії і Російської імперії. Втім, як свідчать документи, не завжди уряди інших країн видавали царським каральним структурам підозрілих осіб. Так, донесення від 23 січня 1903 року повідомляє нам про невдалу спробу домогтися видачі росіянам затриманого на території Австро-Угорщини анархіста. Австрійський

© Зінченко П., 2013

уряд аргументував це тим, що останній агітував за повалення державного устрою Австро-Угорщини, а отже, відповідати має перед Австрійським Карним Статутом.

В жандармських матеріалах ЦДІАК можна знайти документальні джерела про те, як діяли жандармські агенти, яким вдалося стати членами тих чи інших організацій. Цікаву інформацію ми містить один із циркулярів фонду Київського охоронного відділення від 21 грудня 1910 року, де повідомляється про напад групи анархістів на банк у Лондоні. Тоді в перестрілці з поліцією загинув співробітник "охранки", який був закинутий до лав одного з анархістських угруповань, цитую: "Розслідування встановило, що вбитий під час експропріації злочинець був російський агент поліції Морунцев, що поселився в Англії 9 місяців тому" [7; арк. 41 – 43]. Цей документ дає нам цінні відомості про те, наскільки інколи глибоко агенти занурювались у справи деяких товариств, стаючи повноцінними бойовиками.

Отож, "жандармські фонди" ЦДІАК є цінним джерелом інформації про розмах діяльності жандармів за кордоном і про сили, які намагалися їм протидіяти. Документи фондів губернських жандармських управлінь і охоронних відділень ЦДІАК України дають змогу зрозуміти, що дії цих структур виходили далеко за межі підконтрольних їм губерній. Звісно, діяльність за межами цих губерній була значно вужчою і обмежувалася агентурною роботою. Архівні матеріали досить детально інформують нас про те, що робили агенти, діючи під прикриттям, як складалися їх відносини з правоохорон-

ними структурами інших держав. Фонди ЦДІАК дають можливість зібрати великий пласт інформації про різні опозиційні рухи і партії та їхні центри за кордоном, містять дані про особливості роботи жандармів за кордоном.

Список використаних джерел

1. Агафонов В. Заграничная охранка. – Пд., 1918.
2. Відозва Головної Української ради від 3 серпня 1914 року про нову військову організацію "Українські Січові стрільці і поразку Росії у війні з Австрією" // ЦДІАК. Ф. 274, оп.5, спр.26 – арк. 54.
3. Зайончковський П.А. Правительственный аппарат самодержавной России в XIX в. – М., 1978.
4. Повідомлення департаменту поліції від 5 червня 1914 року про утворення в Галичині українських військових організацій "Січ" // ЦДІАК. Ф. 274, оп.5, спр.26. – арк. 53.
5. Повідомлення Департаменту Поліції від 8 червня 1914 року про переформування "Русинських соколів" у дружини військового характеру // ЦДІАК. Ф. 274, оп.5, спр.26. – арк. 51 – 52.
6. Циркуляр Департаменту поліції від 27 липня 1910 року про порядок відправки за кордон секретних співробітників охоронних відділень по справах політичного розшуку // ЦДІАК. Ф.275, оп. 2, спр. 5691. – арк. 22 – 23.
7. Циркуляр Департаменту поліції від 21 грудня 1910 року про загибель секретного співробітника під час нападу анархістів на банк в Лондоні // ЦДІАК. – Ф. 275, оп. 1, спр. 26. – арк. 23–27.
8. Циркуляр Департаменту поліції від 27 липня 1910 року про правила відрядження за кордон по справах служби секретних співробітників // ЦДІАК. Ф.275, оп. 2, спр. 5691. – арк. 23 – 25.
9. Чайковський А.С., Щербак М.Г. За законом і над законом. З історії адміністративних органів і поліцейсько- жандармської системи в Україні (XIX – початок XX століття). – К., 1996.
10. Ярмиш О.Н. Каральний апарат самодержавства в Україні в кінці 19 – початку 20 ст. – Х., 2001.

Надійшла до редколегії 23.01.13

П. Зинченко, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ФОНДЫ ЦДИАК УКРАИНЫ О ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЦАРСКИХ ЖАНДАРМОВ ЗА РУБЕЖОМ

В статье проанализирован информационный потенциал фондов Центрального Государственного Архива Украины в г. Киеве в отношении деятельности жандармов за границей.

Ключевые слова: Украина, Киев, исторический архив, деятельность жандармов.

P. Zinchenk, post-graduate student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE INFORMATION POTENTIAL OF ARCHIVE FUNDS CSHA OF UKRAINE IN KYIV FOR THE RESEARCH OF TSARIST POLICY AGENTS' ACTIVITY ABROAD

The information potential of archive funds CSHA of Ukraine in Kyiv for the research of tsarist policy agents' activity abroad is investigated in this article.

Key words: Ukraine, Kyiv, historical archives, gendarmes' activity.

УДК 94(497.11:497.5):32"1918/1939"

О. Іванченко, канд. іст. наук
Національний науково-дослідний інститут українознавства та всесвітньої історії, Київ

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СЕРБСЬКОЇ ДИНАСТІЇ КАРАГЕОРГІЄВИЧІВ ЩОДО ХОРВАТСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ СИЛ (1918-1939 РР.)

Розглянуто головні напрямки державної політики представників сербської династії Карагеоргієвичів щодо діяльності хорватських національно-політичних сил у період існування Королівства Сербів, Хорватів і Словенців / Королівства Югославія.

Ключові слова: династія Карагеоргієвичів, Королівство Сербів, Хорватів і Словенців. Королівство Югославія.

У грудні 1918 р. на карті світу з'явилась нова поліетнічна, багатоконфесійна держава – Королівство Сербів, Хорватів і Словенців (КСХС) на чолі із сербською династією Карагеоргієвичів в особі принца-регента Олександра. Він та його найближче оточення згодом взяли курс на утвердження монархічного устрою, ліквідацію міжнаціональних відмінностей та історичного минулого кожної з частин-складових КСХС, централізацію системи влади. Аналіз основних напрямків державної політики щодо хорватських політичних сил як представника

прагнень хорватського народу у державі та з'ясування причин її проведення є головними завданнями роботи.

Проблема дослідження політики Карагеоргієвичів стосовно хорватських політичних сил в українській історіографії знаходиться на початковому етапі вивчення [10; 15], а хорватська та сербська історіографія [7; 6; 13] подають її заангажовано, тому на сьогодні актуальним залишається процес вивчення та об'єктивного висвітлення даного процесу.

У створеному КСХС було об'єднано території з різним рівнем економічного, культурного і політичного

© Іванченко О., 2013